

(головний ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1993. Т. 1: А – Н / Укл.: В.М.Білоноженко та ін. – 1993. – 528 с.

Юрєвич М.В., к.філол.н., н.с.,
Інститут філології КНУ імені Шевченка

ОБЩИЕ ИСТОКИ КОНЦЕПТОВ "ИМЯ" И "ИМЕТЬ" (ПСЛ. *ИМАТИ) НА ФОНЕ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ЯЗЫКОВОМ ПРОСТРАНСТВЕ

*Исследование посвящено анализу этимологических истоков концептов "имя" и "иметь" / псл. * imati (глагол), неожиданно обнаружившееся родство которых проливает новый свет на современное функционирование лексем, их семантическую связь в широком смысле понятия концепта как единицы духовной культуры народа. Проблема реконструкции форм базового словарного фонда индоевропейского языка была решена с помощью сравнительно-исторического метода.*

Ключевые слова: концепт, генетическая близость, базовый словарный фонд индоевропейского языка, композит, деривация семантический компонент, сигнификат, денотат.

Yurevych M., PhD,
Institute of Philology Taras Shevchenko National University of Kyiv

COMMON SOURCES OF CONCEPTS "IMYA" ("NAME") AND "MATI" (PSL. *IMATI) ("TO HAVE") AGAINST THE FUNCTIONING OF MODERN LINGUISTIC SPACE

*Research is devoted to the analysis of the etymological origins of the concepts " imya " (name) and "mati / psl. * imati ("to have"), suddenly discovered an affinity which sheds new light on the current functioning of words, their semantic communication in a broad sense of the concept as a unit of the spiritual culture of the people. The problem of reconstruction the basic vocabulary fund Indo-European languages forms was decided by the comparative historical method.*

Keywords: concept, genetic proximity, the basic vocabulary fund Indo-European languages, composite, derivative, semantic component, syhnyfikat, denotation.

УДК 81'255:82-845:82-34

Яковенко Я. М., студ.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КАЛАМБУРІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ ДЛЯ ДІТЕЙ

У статті визначено специфіку каламбурів із погляду перекладу, наведено стратегії перевираження каламбурів та виділено критерії їх якісного відтворення у текстах дитячої художньої літератури і розглянуто особливості відтворення цих лексичних одиниць в українськомовному перекладі нових пригод Вінні-Пуха «Повернення у Столітній Ліс» авторства Д. Бенедиктуса на фонетичному, лексичному та фразеологічному рівнях.

Ключові слова: *переклад, дитяча література, гра слів, перевираження каламбурів, фонетичні каламбури, лексичні каламбури, фразеологічні каламбури.*

Дитяча література є важливим елементом літературного процесу – вагомим надбанням культури людства. Реалізація її високої місії – визначити те, якими дорослими стануть сьогоднішні діти – залежить від того, наскільки повно реалізуються її основні функції: привернути й захопити увагу адресата; допомогти оволодіти фонетичними навичками та навичками читання або вдосконалити їх; розвивати фантазію та логічність мислення юного читача [6, с. 188–189].

Каламбур є одним із засобів, який допомагає полонити увагу та уяву читача. Недбалість під час їх перекладу може зробити яскравий, самобутній твір нудним і нецікавим, а майстерність та винахідливість – неодмінні якості перекладача, що працює у царині дитячої літератури – допоможуть дитині полюбити друковане слово та зробити книгу її вірним супутником і порадиником навіть у дорослому житті.

Переклад дитячої літератури досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Л. Кияк-Редькович, Е. Огар, О. Папуша, О. Ребрій, Р. Ойттінен, Е. О'Салліван, З. Шевіт. Е. О'Салліван розробила модель комунікації для перекладної дитячої літератури та встановила, у яких аспектах присутність перекладача може бути помітною у тексті. С. Вольштейн продовжила вивчення проблем адаптації, яким займалися З. Шевіт та Г. Клінгберг.

Каламбури у перекладі вивчали О. Білоус, В. Виноградов, С. Влахов, С. Флорін, П. Амброзіані, Д. Делабастіта. Однак, незважаючи на існування рекомендацій щодо їх перевираження та

досліджень відтворення каламбурів у ключових творах світової літератури, як-от «Аліса в Дивокраї» [8] чи трагедіях Шекспіра [10], у сучасному перекладознавстві бракує наукових розробок, що стосуються специфіки перекладу каламбурів у творах для дітей. Крім того, немає розмежування понять «каламбур» та «гра слів».

Таким чином, актуальність нашої роботи пояснюється тим, що у сучасному перекладознавстві це перша спроба зосередитися на окремому, дуже важливому аспекті перекладу дитячої літератури, а саме перевираженні одиниць, які слугують для захоплення та утримання уваги читача та для прищеплення їм смаку до читання. Крім того, тема перекладу творів літератури для дітей актуальна завжди з огляду на їх важливість як педагогічного інструмента. Тим більше, що нові дитячі книжки, зокрема перекладні, що безперервно з'являються у продажу, є для нашого суспільства вагомою культурною подією та цікавим об'єктом дослідження.

Мета цієї розвідки полягає у визначенні особливостей перекладу дитячої літератури, розмежуванні понять «каламбур» та «гра слів» і окресленні специфіки перекладу каламбурів у текстах літератури для дітей. Об'єктом нашої роботи є каламбури дитячої казки авторства Д. Бенедиктуса «Повернення у Столітній Ліс» та їх переклади. Предметом дослідження виступають способи перевираження їх перекладачкою.

Каламбури становлять особливу складність для перекладача, оскільки крім референтних значень, якими, можливо, навіть доведеться поступитися, у цьому випадку необхідно передати також *внутрішньолінгвістичні відношення* зовнішньої подібності слів зазвичай досить далеких за значенням. Такі відношення зазвичай притаманні лише певній мові та майже завжди відсутні в іншій, [1, с. 133].

Існують такі стратегії відтворення каламбурів у перекладі [3, с. 38], [8, с. 33]:

- Каламбур \varnothing . Виявляється в опущенні фрагменту тексту, що містить каламбур.
- Каламбур \rightarrow Не-Каламбур. Передані значення складових каламбуру вихідного тексту та контекст, але це не сприймається як каламбур.
- Каламбур $>$ Каламбур. Відтворений каламбур, як зазначає П. Амброзіані, може фокусуватися на передачі значення і опорного компонента, і результанти; одного з них, взятого окремо, чи жодного з двох. В. Виноградов з цього приводу стверджує, що за

основу перекладу найчастіше береться саме опорний компонент [4, с. 231]. Нам видається недоцільним виділяти випадки, коли каламбур перевиражено на основі тих самих або інших образів, як це робить О. Білоус, оскільки можливість застосування першої техніки є скоріше випадковістю, а не цілеспрямовано обраним перекладацьким прийомом.

- Каламбур > Подібний риторичний засіб (Рима, алітерація і т. ін.).
- Не-Каламбур > Каламбур. Цей спосіб передачі каламбуру є виявом компенсації за допущену раніше втрату образності.
- \emptyset > Каламбур. Перекладач додає повністю новий фрагмент тексту, який містить гру слів.

- Редакторська техніка. Перекладач використовує примітки. Варто зауважити, що при перекладі дитячого тексту цей вид передачі каламбурів оригіналу є недоречним, оскільки діти навряд чи зацікавлені у тому, щоб оцінювати, як вправно зарубіжний автор грає зі словами своєї мови, натомість вони налаштовані на сприйняття тексту, що звучить природно їхньою мовою та має високу художню вартість.

С. Влахов і С. Флорін [5, с. 382] розглядають переклад каламбурів на трьох рівнях: фонетичному, лексичному та фразеологічному. Однак варто зауважити, що розділення за рівнями проводиться за функціонально домінуючою рисою, на основі якої їх варто перекладати. Таким чином, віднести каламбур до того чи іншого рівня рідко можна однозначно, оскільки ця одиниця завжди містить елементи іншого порядку.

На фонетичному рівні каламбур перекладається, коли зберегти форму важливіше, ніж передати зміст. Сюди ми можемо віднести випадки, коли каламбур становить мовленнєву характеристику персонажа, який, скажімо, любить сипати дотепами незалежно від того, доречні вони чи ні. Ось яскравий приклад такого каламбуру, котрий можна було б віднести до лексичних на основі того, що у ньому використано розкладання слова на основі дитячої етимології. Однак його було віднесено до фонетичних через те, що він виконує функцію характеристики Сови, яка любить похизуватися своєю «вченістю», оперуючи складними словами на свій смак:

“We want to know, Owl, whether you know where Christopher Robin has been and whether he will be going there again, and when.” [...]

“He has been on Safari,” said Owl impressively.

“What does that mean?” Pooh asked.

“It means that he has been so far and no farther...” [9]

У такому випадку як перекладознавці [11, с. 62], так і досвідчені перекладачі [7; 111] радять знайти у цільовій мові чи створити рівноцінний за комунікативним ефектом елемент тексту, побудований на внутрішньолінгвістичних значеннях.

На лексичному рівні можна виділити каламбури на основі:

- омонімії:

... *Pooh looked up “owl” and the book said: sage, hooter, bird of ill omen.*

“Isn’t sage a kind of herb?” asked Pooh.

“It means someone who’s wise,” said Christopher Robin. [9]

- полісемії:

“...How’s the Census going?”

“Very well, very well, if we exclude certain donkeys...” [9]

- обігрування частин слів: *“And the words aren’t very cross, are they, Pooh?” (crossword puzzles) [9]*

- паронімії: *“Yes, Eeyore, because Christopher Robin says you are to be wicket-keeper for both sides.”*

“A wicked-keeper, little Piglet? Well, well, well.” Eeyore did not know what a “wicked-keeper” was, or what it did, but it sounded necessary. [9]

- антонімії, якої, однак, самої по собі недостатньо для утворення каламбуру. Скажімо, для утворення каламбуру у цьому випадку антонім до опорного компонента було підбрано з числа слів, які в мовленні зустрічаються настільки рідко, що здаються okazionalizмами: *Owl becomes an author, and then unbecomes one. [9]*

Каламбури фразеологічного рівня все одно пов’язані з лексичним, бо до нього належать окремі компоненти, які можуть обігруватися у межах фразеологізма.

У писемному мовленні фразеологізми часто зазнають оновлення: автори можуть лише натякнути на образ, що належить до царини фразеології, а добре обізнаний читач на основі загальної ерудиції зможе реконструювати фразеологізм та зрозуміти суть того, про що йдеться; або ж якийсь елемент фразеологізма замінити одиницею, яка безпосередньо стосується того, про що розповідається, або ж поєднати декілька фразеологізмів.

Фразеологічний каламбур утворюється при руйнуванні чи зміні вихідної фразеологічної одиниці, у результаті чого досягається паралельне сприйняття переносного значення фразеологізма як єдності та прямого значення компонентів.

“Are you busy?” inquired Pooh.

“As busy as a bee,” said Christopher Robin, “which is not really very busy at all since all bees seem to do is buzz.” [9]

У цьому прикладі ми бачимо дві ознаки каламбуру [5, с. 403], які дозволяють відрізнити його від просто трансформованого фразеологізму: *двопланове сприйняття* (жартівлива відповідь Кристофера Робіна усталеною формулою та спроба її буквального пояснення) та *комізм* (а саме той факт, що навіть присутність Пуха як активного поцінувача продукту діяльності бджіл не допомагає Кристоферу Робіну згадати, якою ж важливою справою вони займаються).

Каламбури можуть утворюватися також на основі *стійких сполучень слів*, які не завжди відносять до фразеологізмів. Так, *Winnie-the-Pooh was Doing Nothing Very Much, but doing it rather well* [9] ми вважаємо каламбуром, оскільки *Nothing Very Much* може слугувати стандартною відповіддю на не менш стандартне запитання по телефону, навіть не відповідаючи реальному стану справ, тож уточнення щодо перебігу цього процесу є зайвим та викликає комічний ефект.

Розглянемо ще один яскравий приклад такого каламбуру:

Pooh said: *“I think we ought to say thank you to them.”*

“That’s an excellent idea. Shall we go now? There’s No Time Like the Present.”

Pooh wrinkled his brow. “But we don’t have a present, do we? I wonder what the bees would like.” [9]

Українською мовою цей каламбур було перевиражено на основі ситуативно-референтного фразеологізму, в якому також ідеться про час:

Пух зауважив:

- Думаю, нам слід їм подякувати.

- Це чудова ідея. Ходімо просто зараз? Час – це гроші.

Пух насупив брови.

- Але ж у нас немає грошей... Цікаво, а що можна принести бджолам? [2, с. 85]

На нашу думку, цей каламбур не було передано адекватно. Так, ми вважаємо, що сенс української приказки не є актуальним для читачів того віку, для якого призначена ця книжка, оскільки дітям навряд чи доведеться поспішати і, треба сподіватися, заробляти на прожиття самостійно. І навіть якщо діти, що живуть у великих містах, де до школи нерідко треба діставатися декількома видами транспорту, таки вимушені вставати рано, то принаймні можна зауважити, що гроші жодного разу не виявляються релевантним

елементом цієї ситуації і сюжету твору, а згадка про *the Less Fortunate*, з якими Кристофер Робін в останньому розділі пропонує поділитися врожаєм, викликає у звірів лише збентеження стосовно того, хто ж це такі.

Каламбур, збудований на антонімії якогось із елементів фразеологізма, відтворити нескладно за умови наявності у цільовій мові його відповідника.

“Happy may be all well, Eeyore, but it doesn’t butter any parsnips.”
“Then leave them unbuttered” [9] – Щастя – це чудово, але на щасті далеко не заїдеш. – То й не їдь нікуди. [2, с. 48]

Також використовується заміна образу, якщо у цільовій мові є фразеологізм зі схожим значенням, що має, однак, іншу основу. Цей прийом можна було спостерігати й у каламбурі, побудованому на приказці *No Time Like The Present*, і у попередньому прикладі.

Так звані контаміновані фразеологізми (каламбури, складені на основі двох-трьох одиниць) перекладати значно важче, оскільки для цього усі фразеологізми повинні мати еквіваленти або аналоги.

Враховуючи усе вищесказане, можемо виділити такі критерії якісного перекладу каламбуру в дитячому тексті:

- каламбур перевиражено без використання опущення чи приміток, які неспроможні передати форму та дух каламбуру;
- каламбур передано адекватно з урахуванням мети перекладу, а саме створити текст, привабливий для дитячої аудиторії;
- відтворений каламбур виконує ту саму функцію, що й оригінальний.

У досліджуваному тексті оригіналу ми виділили 44 каламбури, з яких 6 класифікували як фонетичні, 17 – як лексичні, 21 – як фразеологічні. З огляду на вагомість цього елемента у мові дитячого твору, розглянемо приклади каламбурів з оригінального тексту та їх відтворення у перекладі Н. Тисовської.

Серед фонетичних каламбурів особливу увагу хочеться звернути на такий приклад:

Then they were all treated to Owl’s Latin class, where he declined amo, amas, amat for them several times, and told them that mus is the Latin for “mouse,” but became rather short-tempered when Pooh asked whether hus was the Latin for “house” and Piglet wanted to know if puss was the Latin for “cat.” [9]

Далі на всіх чекав урок латинської мови від Соби, на якому вона кілька разів відмінювала *amo, amare, amavi, amatum* і повідомила, що mus латиною означає «миша», щоправда, страшенно

розсердивишись, коли Пух запитав, чи tus із латини буде «тиша», а Паць хотів з'ясувати, чи vus – то латиною «борода». [2, с. 135]

Варто зауважити, що це єдиний приклад міжмовного каламбуру в тексті казки. Передати звукову форму слів, що його складають, видається важливішим за відтворення їхнього словникового значення. Опорним компонентом тут є пара слів *tus* – *mouse*, на основі якої створюється пара *hus* – *house*, що перебуває з опорною парою у прямому фонетичному співвідношенні, у той час як у третій парі результанта, (*russ*) виражена загальномовним словом, а не оказіоналізмом, як у попередньому випадку, наявна лише щодо першого компонента опорної пари, а другий компонент третьої пари перебуває з першим не у фонетичних, а у логічних стосунках.

Перекладачеві пощастило, що у цільовій мові на роль другого компонента опорної пари можна підібрати лексичний відповідник англійського елементу, а співзвучність другого компонента другої пари (*тиша*) щодо нього була, звичайно ж, важливіша за семантичну відповідність. Знайти фонетично подібне слово на роль першого компонента третьої пари (*vus*) також було неважко, як і підібрати слово, яке б належало до одного семантичного поля (*борода*). Однак варто зауважити, що повноцінне сприйняття каламбуру великою мірою залежить від того, чи володіє дитина іноземною мовою – нам доводиться покладатися на те, що дитина, до рук якої потрапить ця книжка, знатиме абетку бодай якоїсь іноземної мови, що послуговується латиницею.

Загалом, із шести фонетичних каламбурів, ідентифікованих нами у тексті цієї книги, чотири було відтворено фонетичними каламбурами, один – за допомогою полісемії та один нейтралізовано.

Більша кількість лексичних каламбурів у тексті дозволяє нам ширше проілюструвати різні стратегії відтворення їх перекладачкою. Так, у наступному прикладі ціною відходу від фактичної інформації спосіб перекладу було обрано у межах загальної стратегії перекладу переліку Вітальних Подарунків Кристофера Робіна, а саме їх римуння.

For Owl: a spectacle case, in case he lost his spectacles [9]

Для Сови – мудрої голови: окуляри в футлярі [2; 25]

У наступному прикладі ми можемо спостерігати прийом підбору слів, що починаються з однієї літери.

“And it was such a sensible idea, the Census.”

“It’s almost the same word,” agreed Pooh. [9]

- Й ідея з Реєсторм була такою раціональною...

- Ці слова починаються з однієї літери, – погодився Пух. [2; 57]

В оригіналі на каламбурний характер висловлювання вказує навіть відповідь Пуха, у той час як в українському варіанті перекладачці доводиться окреслити свій прийом та повідомити про нього читачам. Крім того, варто зауважити, що коли погоджуватися так енергійно, як Пух, то природнішим видається такий варіант перекладу його репліки, як Ці слова навіть починаються з однієї літери.

Оригінал каламбуру, який ми пропонуємо розглянути далі, побудовано на блискучому прикладі омонімії серед прикметників. В українському варіанті він заснований на очевидному паронімі:

“It’s the story of my late Uncle Robert, who lived in Pretoria.”

“Was he always late?” asked Christopher Robin. “Even for dinner?” [9]

- Це життєпис мого покійного Дядька Роберта із Пондічеррі.

- Покійного? Він завжди був спокійний? – поцікавився Кристофер Робін. – Навіть коли сердився? [2; 113]

Він покликаний наголосити на нерозумінні дітьми реалій дорослого життя і, треба вважати, що й авторові, і перекладачеві це вдається.

Поруч із перекладацькими знахідками варто також продемонструвати приклад, коли зберегти каламбур у перекладі не вдається.

He welcomed the pupils by reading the register (which didn’t take long), then handed it solemnly to Pooh, who had been recruited as Prefect and given an armband that Kanga had made especially for him. It said PERFECT on it, and Pooh was so busy admiring it that he dropped the register. [9]

Він привітав учнів і зачитав перелік із журналу (це не забрало багато часу), тоді серйозно передав журнал Пухові, якого Обрала Старостою і забезпечили пов’язкою, що її Кенга вишила навмисно для нього. На ній було написано «СТАРОСТА», і Пух так захопився, роздивляючись її, що впустив журнал на землю. [2; 132]

Цей заснований на паронімії каламбур, як ми бачимо, у перекладі нейтралізовано, оскільки в українській мові немає пароніма до слова *староста*, який би так само, як і *PERFECT*, мав меліоративне значення щодо цієї, вже поважної, суспільної посади.

Із сімнадцяти лексичних каламбурів роману сім засновано на повній або частковій омонімії, сім – на паронімії, два – на полісемії, один – на розкладанні слова на значущі, на думку мовця, частини. З

усіх каламбурів цього виду в тексті перекладу лексичними каламбурами відтворено десять, за допомогою рими – один, на позначення компонентів трьох підбірано слова, що починаються з однієї літери, нейтралізовано три та перевиражено за допомогою фразеологічного каламбуру один.

Плідність фразеологізмів як підгрунтя для створення каламбурів пояснюється стійкістю їхньої форми, оновлення якої викликає у реципієнта ефект невинного очікування, важливий для утворення каламбуру. Розгляньмо найяскравіші приклади каламбурів цього виду:

...the bees ignored “The Homecoming Waltz”; and when Christopher Robin played “God Save the King” the buzzing became Very Fierce indeed, and Pooh said: “Maybe it should be ‘God Save the Queen?’” but they didn’t have that. [9]

Але бджоли проігнорували «Час додому, час», а коли Кристофер Робін поставив «Політ джмеля», то дзижчання зробилося Дуже Дразливим, і Пух мовив:

- Може, їм слід поставити «Політ бджоли»?

Але такої музики в них не було. [2; 96]

В англійському каламбурі використано заголовки національного гімну в залежності від статі монарха. Пух пропонує змінити назву на догоду бджолам, використовуючи полісемію іменника *Queen*, який також означає *бджолина матка*. В українській мові іменники *королева* та *матка* жодним чином не пов’язані, тож перекладачка змушена обрати загальновідому назву музичної композиції та замінити сему чоловічого роду на сему жіночого.

У наступному ж прикладі ми можемо спостерігати нейтралізацію каламбуру, коли передано лише пряме значення компонентів.

He had been saving them for a Rainy Day and was beginning to wonder whether it would ever rain again...[9]

Він беріг його для Дощового Дня й уже почав хвилюватися, чи взагалі той дощ колись упаде... [2, с. 11]

В англійській мові *Rainy Day* є відповідником нашого *чорний день*. Натомість у прикладі ідіому перекладено дослівно, без збереження семантики.

“...They’ve swarmed, I expect. That’s what bees do. The grass is always greener on the other side of the Forest. Would have swarmed myself years ago, but it’s not the sort of thing one can do on one’s own.” [9]

- ...Гадаю, вони десь рояться. Бджоли все так. На тамтому краї Лісу трава завжди зеленіша. Мені їй самому давно вже рояться соковиті луки, але снами ситий не будеш. [2, с. 91]

У цьому яскравому прикладі ми бачимо два каламбури: один – заснований на «стійкій лексико-синтаксичній сполучуваності слів» [4, с. 405], другий – на прислів'ї *The grass is always greener on the other side*. Так, дієслово *swarm* зазвичай стосується бджіл, тож коли воно вживається відносно віслюка, виникає комічний ефект. Вважати, що деінде завжди краще, цілком відповідає характеру Іа, однак, коли до загальновідомого прислів'я, в якому згадується елемент природи *grass*, додати назву конкретного місця, де відбувається дія, то в уяві читача воно набуває цілком реального вигляду.

Натомість український відповідник цього уривка, на нашу думку, зрозуміти важко. Так, дієслово *роїтися*, на відміну від англійського відповідника, важко поставити у доконаному виді, тож сформулювати речення так, щоб Іа висловлював жаль щодо того, що дію ще не здійснено, є нелегкою справою. Так з'являється *рояться соковиті луки* там, де за природною дистрибуцією та відповідно до приказки *снами ситий не будеш*, що фігурує у тексті далі, очікується *сняться*. Крім того, англійське прислів'я не має українського відповідника, заснованого на образі живої природи, що перешкоджає рівноцінному за образістю перевираженню та позбавляє дослівний переклад гумористичного ефекту.

Загалом, якщо до фразеологічних каламбурів віднести також каламбури, створені на основі стійких сполучень слів та різному їх застосуванні, то в досліджуваному тексті усього їх налічується 21. Із них за допомогою фразеологічних каламбурів відтворено десять, за допомогою лексичних – чотири та нейтралізовано сім.

Зіставивши оригінальний текст із перекладом, виконаним Н. Тисовською, ми визначили, що з нарахованих нами каламбурів оригінального тексту перевиражено було 30, а нейтралізовано – 14, тобто майже третину. У трьох випадках втрати каламбуру мала місце спроба компенсації шляхом використання у сусідніх словах анафори, однак, виходячи з ролі дитячої книги як дидактичного інструмента, а каламбуру в ній – як засобу утримання уваги та прищеплення представникам цільової аудиторії смаку до читання, ми дійшли висновку, що втрати при відтворенні цього художнього засобу є досить значними. Однак варто зауважити, що каламбур – це не єдине, що робить мову цього твору особливою. У тексті казки також присутні віршики, крім того, неабияким випробуванням для

перекладача є імена другорядних персонажів, а також особливі слова з відтінком іронічної дорослості або вченості, які можна розпізнати за тим, що написано їх з великої літери. Їх відтворення ставить перед перекладачем високі вимоги і, таким чином, становить цікавий об'єкт для подальших досліджень. Вивчення каламбурів у перекладі було б доцільно продовжувати на матеріалі серії книг Дж. Роулінг про Гаррі Поттера, або, скажімо, популярних серед широкого загалу романів Дж. Толкіна «Гобіт» та «Володар перснів».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Бархударов Л. С.* Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода. – 2-е изд. – М.: ЛКИ, 2008. – 240 с.
2. *Бенедиктус Д.* Вінні-Пух. Повернення у Столітній Ліс. Нові пригоди Вінні-Пуха, Кристофера Робіна та Всіх-Всіх-Всіх. / Пер. з англ. Н. Тисовської. – Київ: Країна мрій, 2012. – 208.
3. *Білоус О. М.* Гра слів як перекладацька проблема // Вісник Сумського державного університету. Серія Філологічні науки. – Суми: Видавництво СумДУ, 2005. – №5(77). – С. 35–41.
4. *Виноградов В. С.* Введение в переводоведение (Общие и лексические вопросы). – М.: Издательство института общего среднего образования РАО. – 2001. – 224 с.
5. *Влахов С. И., Флорин С. П.* Непереводимое в переводе. – М.: Р.Валент, 2006. – 448 с.
6. *Кияк-Редькович Л. Т.* Структурно-семантичні та прагматичні особливості креолізації малоформатних текстів дитячої літератури (на матеріалі сучасної англійської мови) Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – 2008. – № 2. – С. 187–196.
7. *Эко У.* Сказать почти то же самое. Опыт о переводе. – Санкт-Петербург: Symposium, 2006. – 574 с.
8. *Ambrosiani P.* A Russian Tail? On the Translation of Puns in Lewis Carroll's Alice's Adventures in Wonderland // Humour in Language. Textual and Linguistic Aspects / Anders Bengtsson & Victorine Hancock. – 2010. – С. 30–63.
9. *Benedictus D.* Return to the Hundred-Acre Wood: <http://www.goreads.me/return-hundred-acre-wood-0>
10. *Delabastita D.* There's a Double Tongue: An Investigation Into the Translation of Shakespeare's Wordplay, With Special Reference to Hamlet. – Amsterdam-Atlanta: Rodopi, 1993. – 522 с.
11. *Low P.* Translating jokes and puns // Perspectives: Studies in Translatology. – Vol. 19, №1. – 2001. – С. 59–70.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2013

Яковенко Я. М., студ.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА КАЛАМБУРОВ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ ДЛЯ ДЕТЕЙ

В статье определена специфика каламбуров с точки зрения перевода, приведены стратегии передачи каламбуров в переводе, выделены критерии их качественного воспроизведения в текстах детской художественной литературы и рассмотрены особенности воспроизведения этих лексических единиц в украиноязычном переводе новых приключений Винни-Пуха «Возвращение в Столетний Лес» авторства Д. Бенедиктуса на фонетическом, лексическом и фразеологическом уровнях.

Ключевые слова: перевод, детская литература, игра слов, перевод каламбуров, фонетические каламбуры, лексические каламбуры, фразеологические каламбуры.

Yaroslava Yakovenko, student,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

PECULIARITIES OF TRANSLATION OF PUNS IN CHILDREN'S LITERATURE

In this paper, the peculiarities of of puns in terms of translation are specified; strategies for translating puns are listed; criteria for their quality reproduction in the texts of children's literature identified and the specificity of their rendering into Ukrainian on phonetic, lexical and phraseological levels in the translation of D. Benedictus's "Return to the Hundred Acre Wood" is analyzed.

Keywords: translation, children's literature, wordplay, translation of puns, phonetic puns, lexical puns, phrasaeological puns.